

УДК 378.14: 004.8

Попович Наталія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки музичної освіти і виконавського мистецтва, докторант Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, e-mail: porovich40161@rambler.ru

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Анотація

У статті обґрунтовано специфіку впливу й проаналізовано проблеми інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у систему професійної підготовки майбутнього вчителя музики у ступеневій педагогічній освіті. Висвітлено шляхи реалізації можливостей сучасних технологій інформаційного впливу в освітньому процесі. Визначено основні педагогічні завдання використання інформаційно-комунікаційних технологій. Відзначається системний підхід щодо інтеграції ІКТ в навчально-виховний процес з метою підвищення результативності засвоєння знань. Розглянуто передумови ефективного функціонування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, майбутній учитель музики, система професійної підготовки.

Постановка проблеми. Вектор сучасної державної політики в галузі освіти спрямований на створення умов для розвитку особистості і її творчої самореалізації, оновлення змісту освіти й організації навчально-виховного процесу відповідно до євроінтеграційних процесів, демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

У Національній доктрині розвитку освіти (Україна XXI століття) наголошується, що глобалізація, зміна технологій, перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, інші властиві сучасній цивілізації риси зумовлюють розвиток особистості як головну мету, ключовий показник і основний важіль сучасного прогресу, потребу в радикальній

модернізації галузі, ставлять перед державою, суспільством завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти і науки, першочерговість розв'язання їх нагальних проблем.

Значний інтерес до проблеми впровадження інформаційних технологій в освіті підкріплений безпосередньою практикою їх використання в умовах становлення і розвитку інформаційного суспільства, тому одним із пріоритетних завдань педагогічної освіти є підготовка високопрофесійних кадрів, що володіють не тільки необхідним комплексом фахових знань, умінь і навичок, але й вільно застосовують інформаційно-комунікаційні технології, як один із методів навчання.

Тому цілком справедливим є твердження про те, що підвищення якості ступеневої освіти має стати стратегічним національним пріоритетом України, а впровадження інформаційно-комунікаційних технологій – ключовим важелем розвитку інформаційного суспільства.

Слід також підкреслити, що інформатизація освіти – один із найважливіших механізмів модернізації освітньої галузі.

Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій значно розширює можливості доступу до інформації для викладачів і студентів, підвищує ефективність управління освітньою установою як соціально-педагогічною системою, спрощує інтеграцію регіональної системи освіти в загальнодержавну і світову, значною мірою сприяє доступу до міжнародних джерел інформації в галузі освіти, науки і культури, створює середовище, метою якого є підготовка майбутнього покоління до життя в інформаційному суспільстві тощо.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій свідчить про те, що висвітлення проблем і перспектив використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі досліджували І. Булах, М. Жалдак, В. Конєва, І. Роберт, Н. Тализіна; дидактичні і психологічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання знайшли відображення у працях В. Безпалька, Ю. Машбиця, А. Пишкала, І. Синельник, С. Смирнова, О. Співаковського та ін., а принципи застосування інформаційно-комп'ютерних технологій в ході вивчення різних дисциплін досліджувалися О. Афанасьєвою, Л. Глобою, М. Козяром, Ю. Лук'яненком, С. Росохою та ін.

Теоретичні засади становлення системи професійної підготовки вчителя музики розроблені у працях З. Курлянд, А. Ліненко, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалки, Т. Рейзенкінд, О. Рудницької, О. Щолокової та ін.; доцільність використання мультимедійних технологій у вивченні дисципліни "Музичне мистецтво" висвітлено у працях Н. Белявіної, З. Візель, В. Грищенко, Л. Робустової, Л. Рубіна, О. Сизової, І. Сокол, О. Чайковської, С. Шип, В. Штепи та ін.

Проте аналіз праць свідчить, про відсутність спеціальних досліджень, присвячених проектуванню і розробці навчальних програм, змісту і методиці викладання відповідних дисциплін, метою яких мало б стати удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музики засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуальність проблеми інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у ступеневу педагогічну освіту зумовлена потребами практики, насамперед, соціальними проблемами підвищення статусу працівника музичної освіти відповідно до здобутого ним рівня або ступеня здатності й готовності до виконання складних специфічних музично-педагогічних функцій.

У даній статті нашою **метою** є розкриття, у теоретичному аспекті, ролі і місця інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя музики у вищих педагогічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз реального стану системи фахової підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах вказує на гостру суперечність між сучасними вимогами суспільства до професійної підготовки вчителя музики, здатного застосовувати інноваційні досягнення інформаційно-комунікаційних технологій у власній творчій і музично-педагогічній діяльності, і практикою підготовки студентів у системі ступеневої педагогічної освіти.

Застосування інформаційних технологій у практичній діяльності спеціалістів музично-педагогічного профілю, обмежується, як правило, використанням текстових і табличних процесорів.

На нашу думку, вищі навчальні заклади педагогічної освіти мають здійснювати підготовку компетентних фахівців з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання й орієнтацією на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань,

професійної мобільності і швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері, системі управління й організації праці в умовах ринкової економіки.

На думку більшості дослідників, основними педагогічними завданнями використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання є:

- підвищення наочності навчального матеріалу і полегшення його сприйняття завдяки компактному й чіткому поданню інформації;
- розвиток творчого потенціалу суб'єктів навчання, їх здібностей комунікативних дій, умінь експериментально-дослідницької діяльності; культури навчальної діяльності, підвищення мотивації навчання;
- інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності і якості;
- розширення і поглиблення змісту навчання з дисциплін, що вивчаються;
- засвоєння повного спектру понять, операцій і функцій, вільне оперування якими передбачено змістом навчальної дисципліни;
- реалізація соціального замовлення, зумовлена інформатизацією сучасного суспільства.

Науковці М. Жалдак, Н. Морзе [2, 4] наголошують, що метою інформатизації системи освіти є підвищення ефективності навчання, завдяки розширенню обсягів інформації й удосконаленні методів її застосування, а також спрямованість на можливість використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу і майбутній професійній діяльності.

Як зазначає І. Роберт [5], реалізація можливостей сучасних технологій інформаційного впливу в освітньому процесі розширює спектр видів навчальної діяльності, дозволяє удосконалювати існуючі організаційні форми і методи навчання і сприяє виникненню його нових технологій.

На зміну традиційним авторитарним й ілюстративно-пояснювальним методам навчання приходять активні методи, що ґрунтуються на процесах самостійного набуття знань за допомогою сучасних методів представлення і контролю знань, тобто на нових інформаційних технологіях.

Так, наприклад, робота із звуковими редакторами Adobe Audition, Sound Forge запис, редагування й обробку звуку, мелодії, допомагає вчителю відбирати і

компонувати фрагменти музичних творів для створення аудіо-альбомів, фонохрестоматій, обробки готових фонограм тощо.

Т. Затяміна [3], розглядаючи комп'ютерні технології в сучасній системі музичної освіти як один із засобів професійної діяльності вчителя, розподіляє їх на дві самостійні лінії:

- комп'ютерні технології у викладанні музичного мистецтва;
- комп'ютерні технології в музичній діяльності школярів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у музичному навчальному процесі змінює співвідношення методів, форм, засобів навчання, весь методичний апарат.

Інформаційні технології дозволяють вчителю музики по-новому, комплексно використовувати на уроках текстову, звукову, графічну й відеоінформацію – створюється новий мультимедійний контент. На таких заняттях гармонійно поєднуються знання комп'ютерної грамоти з музикою, образотворчим мистецтвом, літературою, і, як результат цього поєднання, створюється нова якість сучасного інтегрованого уроку.

Це призводить до зміни обсягу і змісту навчального матеріалу; уведення алгоритмізації розв'язання завдань; поглиблення предметної сфери шляхом моделювання чи імітації явищ і процесів за допомогою діалогової взаємодії, компресії інформації, логічної і стислої її обробки; використання інструментальних програмних засобів з метою розвитку логічного, наочно-образного мислення, а також формування вербально-комунікативних і практичних умінь; варіативності у виборі видів навчальної діяльності і способів подання музичного матеріалу; забезпечення індивідуальної і диференційованої роботи над навчальним матеріалом; розширення сфери самостійної роботи з елементами дослідницької діяльності.

Доцільність і ефективність використання інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики нерозривно пов'язані з формуванням інформаційної культури майбутніх фахівців.

Основи інформаційної культури мають методологічний, світоглядний і загальнокультурний характер, що проявляється у використанні в масовій практиці універсальних процедур пошуку, опрацювання і подання інформації на базі відповідної системи наукових понять, принципів і законів як необхідних факторів

системно-цілісного пізнання і відображення об'єктивної реальності і пов'язаного з такою системою фактографічного матеріалу (бази знань, бази даних тощо), а тому мають всіх навчальних дисциплін, у першу чергу, філософії, логіки, психології, педагогіки, що найповніше пояснюють сутність інформації і її роль у процесі пізнання і творчій діяльності людини, розвитку людини і людського суспільства, а також служать основою інтеграції навчальних дисциплін, гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу (О. Хомік).

Формування інформаційної культури майбутнього вчителя музики – це насамперед формування системи знань, навичок та вмінь, які є необхідними для використання інформаційно-комунікаційних технологій у власній професійній діяльності.

Зміст інформаційної культури кожного фахівця тісно пов'язаний із характером здійснюваної діяльності, а для майбутнього вчителя передусім із навчанням. Саме тому суттєвою складовою інформаційної культури є вміння ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології як у навчальному процесі, так і з метою власної самоосвіти і самовдосконалення.

Основним засобом формування інформаційної культури майбутнього вчителя музики у вищому педагогічному навчальному закладі є курс “Сучасні інформаційні технології в освіті”, наслідком вивчення якого має стати наявність систематизованих знань, умінь і навичок з інформатики.

Використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій передбачає відповідність їх особливостям підготовки майбутніх учителів музики, спрямованість на формування у них не тільки високопрофесійних знань, умінь та навичок, а й дотримання індивідуалізації і диференціації навчального процесу, розвиток у студентів потреби у педагогічно-творчому самовдосконаленні й самореалізації, у пошуку нових можливостей досягнення професійної мети.

Необхідно зазначити, що музичне мистецтво виступає водночас і носієм високих духовних цінностей, і засобом розвитку творчих здібностей особистості. Впровадження мультимедійних технологій у практику музичної освіти уможливорює поєднання дидактичних функцій комп'ютера з традиційними засобами навчання, збагачення і наповнення навчального процесу новими формами роботи, варіативне

застосування ігрових форм навчання, створення інноваційних методик викладання музики.

Мультимедійне подання інформації є полімодальним, тобто здатне одночасно концентрувати увагу кількох органів чуття, саме тому воно збагачує досвід студентів в опрацюванні різноманітного емпіричного матеріалу, сприяє вихованню схильності індивіда до використання різних кодів інформації, розвитку багатогранної всебічно розвиненої емоційної, емпіричної та інтелектуальної сторін особистості, а гіпертекстові засоби допомагають у вихованні систематичності і гнучкості мислення, у розвитку здібностей до цілісного сприйняття матеріалу, до створення структурно досконалих конструкцій мислення (О. Смалько).

Мультимедійний урок музичного мистецтва дає можливість вчителю комбінувати в одному уроці неймовірну кількість цікавих завдань. Так, наприклад, використання навчальних комп'ютерних програм ("Музичний клас", "Шарманщик", "Первинні музичні жанри. Танець", "Чарівна музична сходинка", "Музична скринька", "A Musical Tutorial", "Making music", "Cakewalk Pro Audio", "Visual Arranger", серія "Енциклопедія музичних інструментів", серія "Класична музика") у ході виконання учнями різнопланових дидактичних завдань (колективних й індивідуальних) зумовлює засвоєння ними різних форм спілкування з комп'ютером; оволодіння системою базових музично-теоретичних знань, й освоєння навичок їх застосування у практичній діяльності; ідентифікація музичних явищ; встановлення логічних зв'язків; засвоєння правил виконання і відповідних дій; реалізація творчих можливостей у навчальній діяльності.

Творча спрямованість роботи націлює школярів на образно-художнє сприйняття і розуміння художньої цінності різних за стилем і жанром музичних творів, на розвиток їх інтелектуальної активності, творчої ініціативи.

Вагомими передумовами ефективного функціонування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, на думку Н. Морзе [4], є:

- володіння особистісно-орієнтованою методикою навчання;
- спільне бачення процесу інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у викладачів різних предметів за умови сприяння і підтримки керівництва системою освіти;

- наявності певного досвіду у викладачів в галузі використання освітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- сприяння професійному удосконаленню професорсько-викладацького складу у галузі інформаційно-комунікаційних технологій;
- знання освітніх стандартів і наявності ресурсів для навчальних курсів;
- доступу до сучасних інформаційних технологій, зокрема до програмного забезпечення.

У процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики необхідно звертати увагу майбутніх фахівців на те, що використання комп'ютерних навчальних програм у системі музичної освіти має відповідати її концептуальним засадам і враховувати основні дидактичні принципи, що забезпечує низку істотних переваг: індивідуалізацію навчання в умовах колективного навчання; розширення можливостей подання музичної навчальної інформації; посилення мотивації навчання, обумовлене новизною роботи з комп'ютером; підвищення активності учнів у музично-навчальному процесі; розширення можливостей вибору творчих завдань, можливість управління процесом їх розв'язання; якісна зміна контролю за діяльністю учнів, забезпечення гнучкості в керівництві навчальним процесом на уроках музичного мистецтва.

Нами у статті розглянуто лише деякі аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів музики, що ж стосується всього спектру проблематики, пов'язаної з використанням інформаційних технологій у ступеневій освіті особливої уваги і наукового обґрунтування вимагають питання управління музично-навчальним процесом в умовах дидактичного комп'ютерного середовища, розробка і наукове обґрунтування методики впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес викладання професійно спрямованих дисциплін.

Висновки. Отже, можливості впливу інформаційно-комунікаційних технологій на якість підготовки майбутнього вчителя музики у ступеневій педагогічній освіті полягають у активізації самостійної роботи, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей студентів, формуванні їх професійного мислення, а також умінні креативно приймати оптимальні рішення. Один з ефективних способів уведення нових інформаційних технологій у систему педагогічної освіти полягає в тому, щоб

поєднати цей процес з удосконаленням змісту, методів та організаційних форм навчання. Застосування інформаційних систем у підготовці майбутнього вчителя музики забезпечує якісно новий рівень отримання й узагальнення знань, умінь і навичок студентів їх використання у подальшій професійно-творчій діяльності, динамізує становлення інформаційного поля, сприяє формуванню фахових компетенцій, входженню студентів у міжнародний науковий і професійний діалоговий простір.

Список використаних джерел

1. *Демиденко Т. М.* Інформаційна культура сучасного вчителя : навч. посібник / Т. М. Демиденко. – Черкаси, 2003. – 96 с.
2. *Жалдак М. И.* Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : автореф. дис... доктора пед. наук: 13.00.02 / АПН СССР. – М.; 1989. – 48 с.
3. *Затямина Т.* Компьютерные технологии на уроках музыки [Електронний ресурс] / Т. Затямила. – Режим доступу : [http://www. elibrary.ru](http://www.elibrary.ru). – Заголовок з екрана.
4. *Морзе Н. В.* Методика навчання інформатики. Частина 2. Методика навчання інформаційних технологій : навч. посіб. : У 3 ч. – К. : Навчальна книга, 2004. – 287 с.
5. *Роберт И. В.* Направления научных исследований в области реформирования образования в связи с использованием информационных и телекоммуникационных технологий // Информатизация непрерывного образования : материалы VII Междунар. конф. – М. : МИФИ, 1997. – С. 21–27.
6. *Чайковська О. А.* Використання мультимедійних технологій в мистецькій освіті / О. Чайковська // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 2. – С. 19–20.

Матеріал надійшов до редакції 25.01.2013 р.

ПРОБЛЕМА ИНТЕГРАЦИИ ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКИ

Попович Наталия Михайловна, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики музыкального образования и исполнительского искусства, докторант Киевского университета имени Бориса Гринченко, г. Киев, e-mail: popovich40161@rambler.ru

Аннотация

В статье проанализированы специфика и проблемы интеграции информационно-коммуникационных технологий в систему профессиональной подготовки будущего учителя музыки в разноуровневом педагогическом образовании. Освещены пути реализации возможностей современных технологий информационного воздействия в образовательном процессе. Определены основные педагогические задачи использования информационно-коммуникационных технологий. Отмечается системный подход к интеграции ИКТ в учебно-воспитательный процесс, с целью повышения результативности изучения предметов. Рассмотрены условия эффективного функционирования информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, будущий учитель музыки, система профессиональной подготовки.

THE PROBLEM OF INTEGRATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN SYSTEM OF VOCATIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC

Nataliia M. Popovych, PhD (pedagogical sciences), assistant professor of music education pedagogy and performing arts, candidate for a doctor's degree of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, e-mail: popovich40161@rambler.ru

Resume

In the article there are analyzed specificity and problems of integration of information and communication technologies into the system of teacher of music vocational training in different level pedagogical education. Ways of realization of possibilities of modern technologies of information influence to educational process are revealed. The basic pedagogical tasks of use of information and communication technologies are defined. It is proposed the systematic approach to the ICT integration into the educational process aiming to increase the subject learning efficiency. There are

considered conditions of effective functioning of information and communication technologies in educational process.

Keywords: information and communication technologies, future teacher of music, vocational training system.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. *Demydenko T.M.* Information culture of the modern teacher: Navch. posibnyk / T.M.Demydenko. – Cherkasy, 2003. – 96 p. (in Ukrainian)
2. *Zhaldak M.I.* System of preparation of the teacher to use of information technology in educational process: Avtoref. dis... d-ra ped. nauk: 13.00.02 / APN SSSR. – M.; 1989. – 48 p. (in Russian)
3. *Zatjamina T.A.* Computer technologies at music lessons [online] / T. A. Zatiamina – Available from: <http://elibrary.ru/item.asp?id=9283616> – (in Russian)
4. *Morze N.V.* Technique of training to computer science. A part 2. A technique of training to information technology: Navch. posib.: U 3 ch. – K.: Navchalna knyha, 2004. – 287 p. (in Ukrainian)
5. *Robert I.V.* Directions of scientific researches in the field of formation reforming in the use of information and telecommunication technologies// Computerization of continuous education: Materials of VII International conference. – M.: MIFI, 1997. – P. 21 – 27. (in Russian)
6. *Chaikovska O. A.* Use of multimedia technologies in art education // *Kompiuter u shkoli ta simi.* – 2004. – № 2. – P. 19 – 20. (in Ukrainian)

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>